

TÜRKİYE'DE ESNAF TEŞKİLÂTI (AHİLİK) Ve GELENEKLERİ

Hâmit Zübeyr Koşay

(III' Congêz International Du Sud-Est Europeen. Bucazert 4-10 Septemb re 1974) e sunulmuştur.

Seçuklu'lar zamanında beliren, Osmanlı Devletinin kuruluş ve yükselişinde büyük rolü olan Esnaf Teşkilâtı **Ahilik** - Kardeşlik diye anılır. Bu düzenli kuruluş, bugünkü **İstihsal Kooperatiflerini** ve **Sendikaları** andırmaktadır.

XIV. Yüzyılda Anadolu'da dolaşan meşhur Seyyah **İbni Batuta** gördüğü, **Ahiyan el Fityan**=Kardeş Yiğitler zümrelerinin **Zaviye** (Tekke)lerinden bahs eder. Köylere kadar yayılmış olan bu teşkilâtın esası: Yardımlaşma ve Topuluk nizamı kurmak idi.

Osmanlı Devletinin kurucusu **Osmanın** Kayın pederi **Şeyh Edebalı** bir Ahi şeyhi idi. Osmanun bir çok silâh arkadaşları hatta **Orhanın kardeşi Alâeddin Paşa** bu teşkilâta mensup idi. İlk askerî kuruluş olan yaya ordusu teşkilâtında Ahilerin üniforması taklit edilmişti.

Murat I devrindeki Yeniçeri Teşkilâtında da Ahi sepuşlarından fikir alınmıştı. **Murat I**, Hacıbektaş Tekkesindeki bir kitabeye göre, kendisi de Ahiliğe mensuptu.

Ahiler bir **hirka**, beyaz yünden **Külâh** bunun üzerinde sarılan bir **endaze** (60 santim) boyunda bir **sarık** ve mest biçimi **ayakkabı** giyerlerdi. Kemerlerinde iki endaze boyunda saldırma taşır-lardı. Alım satım işlerinde birlik, kalitede belirli bir seviye, kuvvetli ahlâk, ka-

zançta muayyen topluluklar içinde ortaklık esas prensipleri idi.

Ahi ahlâk umdelerine göre: 1 - Güçlü ve üstün iken af etmek, 2 - Hiddetli iken yumuşak davranmak, 3 - Düşmana dahi iyilik etmek, 4 - Kendisi muhtaç iken bile başkasına vermek gerekli idi.

Ahiliğe yeni girenler hem **Ahi Müridi**, hem de mesleğe **çırak** olurlardı. Kendilerine **şalvar** giydirilir ve **peştamal** (şed) bağlanırdı.

İbni Batuta'ya göre "Anadolu ülkesinde oturan Türkmen'lerin her vilâyet, belde ve Nahyesinde Ahi'ler mevcuttur. Yabancıları ağırlamada, yedirme içirme de, eşkiyayî tenkil ve imha'da, zalimlere yardım eden Şerir'leri' katil ve ifnada bunların dünyada benzerleri yoktur. Ahi'ler akşama kadar kazandıklarını reislerine getirirler. Bununla yiyecek ve içecek alırlar, misafirlerle beraberce yiyilir ve içilir, gece'nin bir kısmî âyın ve **semâ** ile geçirilirdi."

Ahi'lerin bazı prensipleri **Batini**'liğe bağlı görünüyorsa da, Ahi'ler **Batini**'ler gibi yıkıcı değil yapıcı idiler.

Her yerdeki kurumları gibi Ahi'ler, Kırşehir'de medfum **Ahi Evran**'a, onun postuna ve ocağına bağlı idiler. Bütün merkezlerdeki **baba**'ların azil ve nasip-leri Kırşehir'deki büyük Şeyh tarafından tasdik edilir, her sene İç Anadolu'dan başka **Bulgaristan**, **Bosna Hersek** gibi uzak yerlere giden **Nakib**'ler (Şeyh vekilleri) ve **halife**'leri tarikat mensup-

larının lonca teşekküllerinin ahvel ve harekâtini inceler, **mahfil**'ler (toplantı yerleri) kurar, yeni talip'lere, kalfa'lara ve usta'lara **peştemal** (şed) bağlar, yeni dükkân ve tezgâh açacaklara izin ve **destur** (ruhset) verir.

Ahi Evran'dan önce Türkistandan gelen **Baba İlyas** Kırşehir'de Ahi'liğin temelini atmıştı. (x) Künyesi **Şucaettin İlyas bin Ali-ül Hüseyin** olup Oğuz Boylarından **Bayındır** aşiretine mensuptur.

Danışment'ler zamanında bir müddet Kayseri'de kadılık yapmış, Selçukular bu bölgeye hâkim olduktan sonra Hicri625 yılında Amasya'da **HanKâh-i Mesudî**'nin şeyhi olmuş, etrafına binlerce murit toplamıştır.

Selçuk Devletini kökünden sarsan **Baba İshak** isyanına karıştığı için Amasya yanındaki **Çat Bükü** çiftliğine sürülmüş, beş yıl oturduktan sonra Amasya Emiri **Fahrettin Ali**'nin şefaetiyle tekrar **HanKâh-i Mesudî** şehliğine getirilmiştir. Hicretin 657 yılında ülkeye Amasya'da kendi adını taşıyan **İlyas Köyü**nde gömülmüştür.

Ahi Evran ise fakir bir babanın oğlu idi. Milâdi 1236 da Horasanda doğmuş ve 27 yaşında babası ile önce Konya'ya gelmiş, üç yıl Anadolu'da dolaştıktan sonra M. 1266 da Kırşehir'e yerleşmiştir. Asıl adı: **Şeyh Mahmut Nasreddin**, unvanı **Nimetullah**'dır. Ahi'ler ona Sultan **Ahi Evrân** derler.

Ahi Evrân Selçuk Sultanı İkinci **Alaeddin Keykubat** ile muasırdır. Kırşehir Cacabey sayesinde nisbî bir huzurda idi.

Ahi Evran Horasan'lı bir Türk olmasına rağmen **Şecerenâme**'lerde, diğer Şeyhler gibi, onunda **Hazreti Muhammed**'e nisbet edildiği görülür. (Güya **Ahi Evran**, **Abdumuttalib**'in torunu ve

(x) **Baba İlyas**, Aşık Paşa'nın dedesi olup Moğul istilası sebebi ile göç ederek Kırşehir'de yerleşen şahsiyetlerden biridir.

Hazreti Muhammed'in amcası **Abbas**'ın oğludur. Ali'nin kızı **Rukiye** ile evlidir.) Seceredeki bu rivayetlerin ve buna eklenen bazı hurafelerin ilmî tutanağı olmadığı bedihidir.

Buraya kadar olan açıklamalardan, Ahilik kökünün Orta Asya'ya kadar uzandığını görmekteyiz.

Tarihçi **Enver Behnan Şapolyo**. **Kırşehir Büyükleri** 1976 (San Matbaası) adlı eserinde sah. 41 aynen şunları kaydeder:

«Ahilik teşkilâtı 920 Miladî tarihinde kurulmuştur. İlk müslüman devleti **Karahan**'lılar zamanında Oğuz Türkmenler arasında Ahilik teşkilâtı Araplara karşı meydana getirilmişti. Araplar Batı Türk Devletini haraca bağlamışlardı. Araplardan sonra Horasan ilini istilâ eden Mogollar da halka zulm ediyorlardı. Bunun üzerine Horasan'dan birçok Türk kabileleri Anadolu'ya göç etmeğe başladılar.»

Yakın zamanlarda yayınlanan **Raphaella Lewis in Osmanlı Türkiye'sinde Günlük Hayat**, Âdetler ve gelenekler (1973 Doğan Kardeş Y. E.) (Türkçeye çeviren: **Mefkûre Poray**) adlı eseri batı kaynaklarına dayanarak yukarıda zikr olunan görüşü teyid eder:

“Türkler'de göç sırasında bir çok sanatkâr ve el sanatları işçisi doğudaki komşu ülkelere yerleşerek san'atlarını İran, Irak, Mısır ve Süriye'ye yaydılar. Konya şehrini yeniden imar edip yeni şehirler kurdular. Buna karşılık Şam, Halep ve Semerkand gibi kültür merkezlerinden gelen sanankârlar kendilerine has şekil ve tarzlarını da Osmanlı san'atına kattılar.”

1074 Milâdi tarihinde yazılan Kâşgırlı Mahmud'un **Divan-el lûgat el Türk** adlı ansiklopedisinde zenaat, ticaret ve

iktisatla ilgili pek çok terim’e rastlanır. (x)

Türkolog A. Samoyiloviç’in Türkistan Sanatkârları Loncası risalesi de Türkistan’da Anadolu’daki Ahiliğe paralel esnaf teşkilâtı bulunduğunu teyid etmektedir. Risalede Musikişinasların loncası tanıtılmıştır. (xx)

Kökü Orta Asya’da olan Türk Esnaf Teşkilâtı daha sonra Yüksek İslâm Kültürü fütüvvet akideleri ile kaynaşarak **Ahilik** şeklini almıştır.

Abbasi halifesi **Nasir-li - Dinullah** (1180-1225) Batı’daki şövelyeliği andıran **Fütüvvet**=Yiğitlik teşkilâtını meslek haline getirmiştir. Bu teşkilâta girip **şalvar** giyenler Cömertlik, gariplere yardım etmek, mazlumları korumak ile yükümlü idiler. Bu aynı zamanda askerî bir kuruluş idi. Bazı müelliflere göre **Ahilik Fütüvvet**’ten başka birşey değildi. Ancak **Fütüvvet** bütün esnafa şamil olduğu halde ahilir başlangıçta ancak dericilik, saraçlık, kunduracılık gibi sınırlı ve kaideleri **“Fütüvvetname”** adı verilen eserlerde açıklanmıştır.

Herhangi bir meslekte çalışmak, o mesleğin **ahi zaviyesine** (tekkesine) intisap etmekle mümkündür. Ahi teşkilâtı dışında kalan bir kimse başka türlü faaliyette bulunamaz. Bir meslekte çalışmak isteyen önce **çırak** olarak alınır. Daha sonra **kalfa** (kalifiye işçi) ve **usta** olarak zenaatinde ilerler. Çırak, meslekte ilerlemiş bir ustayı **Ata Ahi**, Kalfalardan ikisini de **Yol Kardeşi** seçer. Bu suretle çırak zaviye’ye mensup üç, kişinin himayesinde işe başlayıp çalışır.

“Ahilik iktisadi ve ictimai hayatta meydana gelebilecek aksaklıkları zama-

(x) Aziğ (fayda kâr); biç (sözleşme; mançu (sanat sahibine verilen ücret); tapiğ (tapu) **buşgut** (çırak); **ağı** (ipekli kumaş); **barçin** (ipekli kadife) vs.

(xx) Rus Akademisi Etnografya Dergisi cilt III. 1927 Türkçe tercümesi **Abdulkadir İnan** Halk Bilgisi Dergisi. 1929

nında ve kökünden hallede bilmek için, fakir zengin ayırımını gözetmeyerek bütün fert’leri kardeş kabul etmek suretiyle bir çatı altında toplamayı amaç edinmiştir. Ahilik esnaf ve sanatkârları birleştirmiş ve zamanla iktisadî bir yön kazanarak **lonca** halini almıştır. Ahiliği bu yönü ile **Sendikal** bir teşekkül olarak da göre biliriz. Çalışan bütün esnaf işçi ve işveren ayırımını gözetmeksizin bu teşkilâta gire bilmişler, hatta mecbur tutulmuşlardır.” (x)

Ahi zaviyelerinde gayet ciddi bir şekilde müderrisler, kadılar tarafından dersler verilirdi. Bu dersler günlük işler dışında **Ahi’nin** Kâmil bir insan ve müslüman olarak olgunlaşması için idi. Okuma yazma bilmeyen kalmazdı. Bunlar dışında herkese kabiliyetine göre güzel sanatlar (hat, tezkip, musiki) öğretilirdi. İbadetlerin de önemi büyük idi. Kalfalar ayrıca kılıç kullanma, ata binme ok atma gibi askerlik dersleri de alırlardı. Her zaviye bir **“halk eğitimi”** kurulu idi.

Ahi Mesud oğlu Ahi Sinan adına hicri 876 yılında tanzim edilen **icazetname** (diploma) da **Fütüvvet** yolunun âdâp ve ekrânı şu cümlelerle anlatılmaktadır:

“Tanrı Kapısı Açıktır, alını açık olmak ve gözü müsâfirlerin gelmesine muntazir olma; gözünü **ayıp** görmekten bağlaya; lisanını **gıybet’den** ve **mesâvi’den** (fenalıklardan ve yalandan ve buhtan’dan hifz, kemerini haramdan meni ede; ve **nefis’in** yularını haramdan çekilmiş bulundura; Kendi aziz vücudunu az yemek, az uyumak, az söylemek ile mes’ud ede; halk ile güzel geçine ve kimseye eza ve cefa etmeye”.

Fütüvvete intisap edenlerin yedi kapıyı bağlamaları ve yedi kapıyı açmaları gerekir:

(x) Ömer Abuşoğlu, Bütün yönleriyle “Ahilik” Ankara Ticaret Dergisi. 1972 Sahife 33-42

1 — **Kırşlık** (hasislik) kapısını bağlaya, **Cömertlik** kapısını aç;

2 — **Kâhir** kapısını bağlaya, iyilik kapısını aç,

3 — **Hırs** ve **hava** kapısını bağlaya, hoş, mutluluk ve **kanık'lık** kapısını aç,

4 — **Tokluk** ve **lezzet** kapısını bağlaya ziyaret (perhiz) ve açlık kapısını aç,

5 — Halktan **ümit** kapısını bağlaya **Hak**'tan (Allah'tan reca kapısını aç),

6 — Faydasız, **saçma söz** kapısını bağlaya, Tanrıyı anıp güzel sesle okuma kapısını aç,

7 — **Şeytanlıklar** kapısını bağlaya, Tanrısal kapıları aç.

Gene büyükler demişlerdik ki, **Fütüvveddar** (Fütüvvete mevsuf olan kişiler) aşağıdaki sıfatlar ile mevsup olmak gerek:

«İnançlı olmak; gerçeğe ve yalaya hergiz (daima) and içmemek; Kendini ne sanırsa her müslümana dahi aynı sanmak; Uluğlara izzet ve hizmet, küçüklere şefkât ve merhamet düşmanlıklara tahammül, kötülüğü iyilikle karşılamak; ahde vefa kalmak; tatlı dilli, **güzel görünüşlü** (yüzlü) olmak; atasına anasına, üstadına, pirine âsi olmamak; hürmet ile gönüllerini almak ve bir zerre onları incitmek; satı (satış) ve pazar üzerinde yalan söylememek; komşulara eyilik ve **cevir**'lerine tahammül göstermek; asla kimseye hased, Kin ve **buuz** (hiddet) etmemek; barışçı, sabırlı ve mütevekkil olmak; Kimsenin malına göz dikmemek; daima halkın menfi'ine çalışmak, gazabını yutmak; Halkın ayıbına muttali olursa göz yummak; sır saklamak; Her kanda (nerede yürürse **Hak**'kı (Tanrı'yı) hazır ve nazır görmek; **huşu** ve **huzu**'dan hâli olmamak; şeriate ve tarikate aykırı yola gitmemek; e-linden ve dilinden kimseyi incitmek vb.»

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Ahi teşkilat ve zihniyeti **tasarruf**'tan hayli farklı'di. Mutasavvıflar dünya haricinde yaşamak istedikleri halde, ahılar dünya içinde yaşıyorlardı. Bu telakki farki elbisede de Kendini göstermişti. Sofi'ler **hirka** giyerken ahiler (işe elverişli) **şalvar** giyorlardı. (prof. Köprülü Fuada göre şalvar giyme usulunu yiğitlere ilk vaz eden yine Abbasihalifesi **Nasirüddin İlah**'dır. İlk mutasavvıflar.)

Teşkiât : Rahmetli üstad **Osman Nuri Ergin (x)** esnaf teşkilâtı hakkında en mufassal bilgileri veren zat olup onun eserleri bir çok araştırmacıya kaynak olmuştur. O. N. Ergin "**Mecelle-i Umumu Belediye**. Cilt I. de zerdeki açıklamayı yazar

Ahi Zaviyelerinde dokuz mertebe vardır.

1 — **Yiğitlik** : Yiğitler zaviyelerde eğitim görürler.

2 — **Ahilik** : Ahiler altı bölük olup, ilk üç bölüğe **ashabı tarik** denirdi.

3 — 6 - **nakipler** (nükeba). Usta işçiler

7 — **Halife** : Seccade sahibi değildir.

8 — **Şeyh** : Bundan önceki yedi bölüğün reisidir.

9 — **Şeyhül meşayih** : Ahi teşkilatının başkanı.

Ahiler her devirde Devlet üstünde ve ondan ayrı bir teşekkül olarak, Siyasi nüfuz ve etki dışında kalmışlardır.

Ahilerin etkili oldukları esas nokta,

(x) Osman Nuri Ergin, İstanbul Vilayet Mektupçesi ve İstanbul Belediyesi yazı işleri müdürü olarak uzun yıllar hizmet etmiş 5 Temmuz 1961 de vefat etmiştir. (Türk Folklor Araştırmaları Dergisi No : 146 1961)

iksidâî hayatta Selçuklular devrinde geniş halk tabakalarının ihtiyacı olan istihlak mallarını tamamen yerli üretimden karşılanıyordu. Osmanlı ordusu büyük çapta ahilerin desteğinden faydalanmıştır. Ordunun donatımı ve ikmali büyük ölçüde ahiler tarafından karşılanırdı.

Bugünkü manası ile istihsal kooperatiflerine benzeyen loncalar, Aynı zamanda sendikalarında işini görmekte idiler. Malın kalitesini daima yüksek tutmak, standart istihsalı sağlamak, Kalifiye işçi yetiştirmek, iş ve ticaret ahlakının muhafazası, işçinin himayesi hitikârın önlenmesi, malın değerlendirilmesi ve bu değeri muhafaza etmesinin sağlanması loncaların gördüğü işlerdir.

Eskiden lonca denilen toplantı yerlerinde İslam ve hıristiyan esnafdan seçilen yaşlılar (**musin'ler**) ve ihtiyar işçileri, **Kethüda** (Kahya) ve yiğitbaşlarını idare ve reislikleri altında meclis kurarak esnafın işlerini görüşürler ve anlaşmazlıkları hal ederlerdi. Loncaya yalnız ihtiyarlar ve ustalar girebilirlerdi. Kalfalar ve çıraklar çağrılmadıkça kendiliklerinden giremezlerdi. Loncada toplantı esnasında yaşlılar minder üstünde, gençler yerde diz çökerek otururlardı. Kahya, lonca heyetinin kararı ile esnafın **yolsuzluğu** sabit olanı döğdürmek selâhiyetini haiz olduğu için, O işi görmek üzere **falaka** ve **deyneği** duvarda ve herkesin görebileceği bir yerde asılı dururdu.

İslam ve hıristiyan esnafın loncaya mensubiyeti uzun sürmemiş, Miladî 1768 (H. 1182) tarihinden itibaren ayrı ayrı loncalar meydana getirilmiştir.

Kahya : Her sınıf esnafın idaresini elinde tutan bir ihtiyar heyeti vardı ve bu aralarından seçtikleri **altı** kişiden ibaret idi. Bunlara **altılar** denirdi. Kahya ihtiyar heyetinin başkanı idi. Toplantıları o idare ederdi son söz onun olur-

du. Ancak heyette çoğunluk neye karar verirse Kahyada buna uymaya mecburdu.

Yiğitbaşı : Kahya'nın loncayı toplama kararını ihtiyar heyetine ulaştırırdı.

Ehlihibre : İhtiyar heyetinden meslekte saygılı kimseler olup toplantılarda **hakem'lik** yaparlardı.

Şeyh : Esnafın idarî toplantılarında her vakit bulunmazdı. Meclislerde nasihat etmek, san'atın geçmişi hakkında bilgi vermek şeyhe düşerdi.

San'atta çalışanlar üç grup idi : Ustalar, kalfalar, çıraklar.

Usta : San'atı iyi bilen ve aynı zamanda sermayedar olan kimsedir.

Kalfa : usta olmaya namzet ve henüz sermayesi bulunmayan ücretli usta işçi,

Çırak : Henüz san'ata girmiş ve çok defa ücretsiz çalışan hevesli.

Kalfalık ve çıraklık müddeti çeşitli esnafa göre değişir ise de genellikle 1001 (bin bir) gün itibar edilirdi. Çıraklar ustalar yanında konuşmaz ve gülmezlerdi. (x)

Osmanlı devrinde **Ahi Derneklerine** (Zaviyelerine) yalnız son zamanlara kadar debağlar, eğerciler, dericiler, ayak-kabıcılar bağlı kalmışlar diğer dernekler aslındaki dinî önemi yarı yarıya kaybetmiş ve her mesleğe mahsus **sendika** halini almışlardır.

Merasimden bir örnek :

Bursa'da esnaf cemiyetleri I. Cihan Savaşı'na kadar süre gelmiştir. Bu cemiyetlerin idare heyeti (evvelce açıkladığı gibi) altı aza ve bir de kahya olmak üzere yedi kişidir. Kahya reisidir. Kahya kabahati görülen her hangi bir es-

(x) (Bak. **İsmet Buraklı** : İmparatorluk devri Türkiye'mizde Esnaf Teşkilatı Önyasa Dergisi Sayı : 64)

nafa dükkânını 24 saat kapatma yetkisine sahiptir. Cemiyetin idare heyetini esnafın ustaları bir araya gelerek seçerler. Bütün esnafın manevî reisi şeyhtir. Şeyh'in vazifesi toplantılara riyaset etmek, kalfa ve usta olanlara **peştemal** kuşatmaktır. Şeyh ölünce yerine oğlu geçer.

Şeyhten başka her esnafın ayrı ayrı **pir'leri** (hâmi'leri) vardır. Berberlerin pir'i **Selmân-i Pak** olup bu zatın Hazreti Peygamber zamanında berber olduğu söylenir. Kahvecilerin piri **Şeyh Zâsiri** dir. Yalnız havlucuların piri yoktur.

Esnaflığa çıraklıkla girilir, çıraklıktan kalfalığa ve kalfalıktan ustalığa merasimle terfi edilir.

Merasim haftanın yalnız ki gününde Pazartesi ve Cuma günü olur ve kırda yapılır Buna **taamiye** veya **lahmiye** denir Her sene muayyen bir ayda, her hangi bir esnaf bütün mensuplarını toplayarak şehrin açıklık bir yerine çıkar Bu yerler ekseriye **Abdal Musa, Teferiç, Geçit, ve Atıcılar** gibi Bursa'nın mesire yerleridir. O günlerde sarf edilecek parayı ya sandık verir veya esnaftan kudretleri nisbetinde toplanır. Halktan ilgilenenler de davet edilerek çadırlar kurulur. Genç, ihtiyar ekseriya iki üç gün yerler içerler ve eğleceler tertip ederler. Yenen yemekler daha ziyade çorba, et, pilav, zerde ve halvadır. Bu işlere kâhya riyaset eder, kalfa çıkacaklar da hizmet ederler.

Son gün yemekten sonra **Mevlût** okunur ve böylece esas merasim başlar. Mevlût bittikten sonra esnaf halktan ayrılarak, ihtiyarlar kendilerine mahsus yerde bir **halka** kurarak otuturlar. Halkadan içeri girmek için bir **Kapı** bırakılır. Daha önce kalfa ve usta namzetleri tesbit edilmiştir. Bunların önüne bir **delil** düşer. Namzetleri halkanın açık bırakılan yerinden içeri ustaların önüne götürür. Çırak veya kalfa halkadan

içeri girerken **delil** (Nakib) **Münacat** okur ve arada **Tekbir** getirir. Münacat bittince selâm verir ve ustalar selâmını alır. Bundan sonra gene manzum bir parça okur ve namzedin usta veya kalfa olması için ustaların izni olup olmadığını sorar. Bunlarda izin olduğunu söylerle. Şeyh önceden hazırlanmış ipekten mamül **puşu** veya **fita** denilen peştemal namzedin beline yedi defa dolar açar, yedincisinde bağlar. Bu esnada et-ratakiler tekbir getirirlerken namzet başı öne eğik bekler. Şeyhten sonra gelen sanatın ileri gelenleri de derece sırasıyla ayakta sıralanmışlardır. En arkada yeni peştemal kuşanılan gençler dizilirler. Şeyh her adımda **İbrahim Halil ullah Musa Kelim ullah...** dedikçe arkadaki sırada olanlar bir ağızdan "huu!" çekerler. Şeyh mihrap önünde yüzünü galabalığa çevirir, ustalar dizilidir. Peştemal kuşananlar diz çökerler. Şeyh her birinin ustasına sorar. "Fılanın san'aterkânı'na riayet ederek dükkân açmasına izin verirmisiniz? İşinin erbabı olduğunu huzur-u karşısında söyleye bilirmisiniz? Usta evet diye cevap verir. O vakit Şeyh'in sağda ve solda ki ekrâna sorar. — Siz ne dersiniz? Onlar da "Kefiliz" derler.

Usta veya kalfa çıkan namzed eski ustasına verilmek üzere önceden hazırladığı hediyesini koltuğunun altından çıkarıp önüne bırakır. Bu hediyeler ekseriya **düzülmüş sini** (Sahan, tabak, kaşık vb.) Sahan dolu **bohçe** (bir veya birkaç takım iç çamaşırı) basma, elbise ve sairedir.

Hediyeyi veren namzed önce kendi ustasının iki ellerini öper, sonra diğer ustalarının ellerinin öper ve halkadan çıkar. Bu merasim önce usta olacak kalfalara onlar bittikten sonra kalfalığa yükselek çıraklara yapılır.

Şeyh'in okuduğu münacat :

Tanrı adının Peygamberlerin adını anan bir duâdır Selâmı da şöyledir :

★ Esselâmü aleyküm ya ehli **Şeriat**, Şeriat hak'tır.

Şeriat hakkı'na Muhammed Mustafa'ya selavât.

★ Esselâmü aleyküm ya ehli **hakikât**, hakikât haktır.

Hakikât Hakkı'na Muhammed Mustafa'ya selavât.

★ Esselâmü aleyküm ya ehli **marifet**, marifet haktır.

Marifet hakkı'na Muhammed Mustafa'ya selavât (x)

Evliya Çelebiden naklen Osman Nuri Erkin.

Terziler peştamal kuşanırken talip olanın eline ustası bir makas, bir arşın ve iplik geçirilmiş iğne verir. Talip Ka-

(x) Şeriat, hakikât, marifet'in tasavvufta olgunluk derecelerini gösterir. **Marifet** derecesine herkes ulaşamaz.

sap ise bıçak ve masat, helvacı ise kepçe ve kevgir, bina ustası ise mala ve pergel, saraç ise tığ ve teber hediye eder.

Ankara Genel Kitaplığındaki Fütüvvetnameleri inceleyen **İlhan Tarsus, Ahiler** adlı eserinde (T. C. Çalışma Bakanlığı Yayınları No. 7 1947.)

Sah. 45 de şu sonuçlara varır.

“Ahi mütevazidir. İnsanlık haysiyeti bahis konusu olduğu zaman mağrurdur. Ahi halk dostudur. Ahi hakşinasdır.

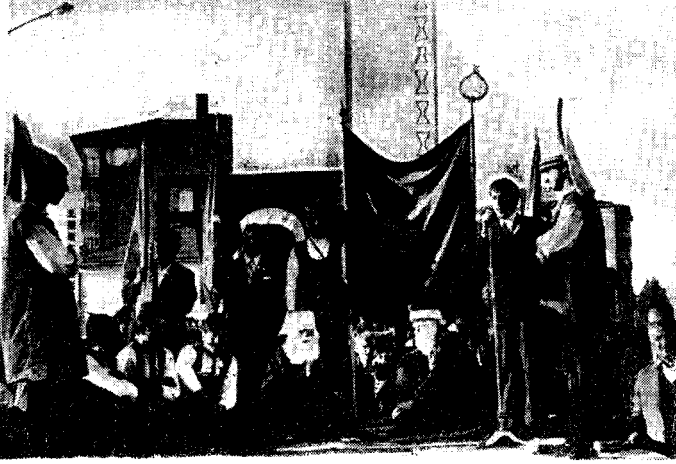
Ahi sanatına bağlıdır ve onu her şeyin üstünde tutar. Ahi muhiti ve **Sitesi** içinde demokratik bir sisteme göre yaşar, Ahi Kardeşlik şartları içinde yaşar ve teşekküle intisap ederken ilk sağlamaya mecbur olduğu yol ustası ve yol kardeşleridir. Bunlar ona kara ve ak günlerde yoldaş olacaktır. Hastalık ve sağlıkta el uzatacaklar ve iyaline (ailesine) yokluğunu belli etmeyeceklerdir.



Res. 1 — Ahi Evran Mauzumesi



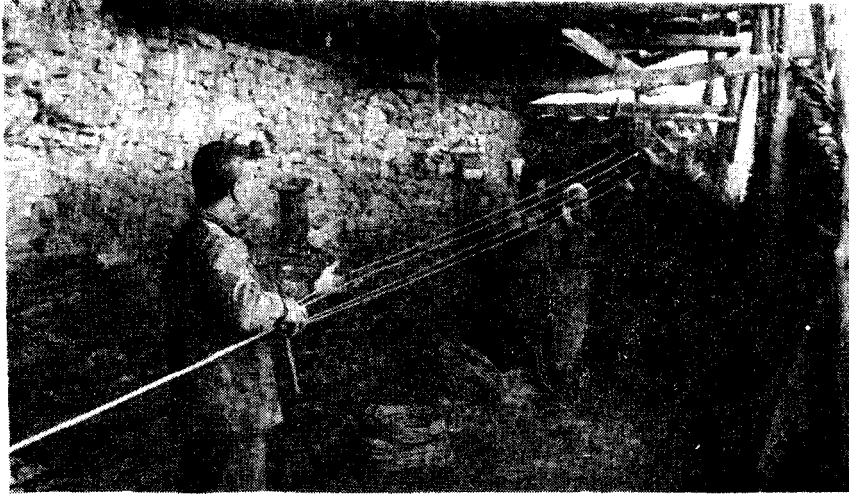
Res. 3 — Peştemal Kuşanmada Esnaf



Res. 2 — Peştamal Kuşanma



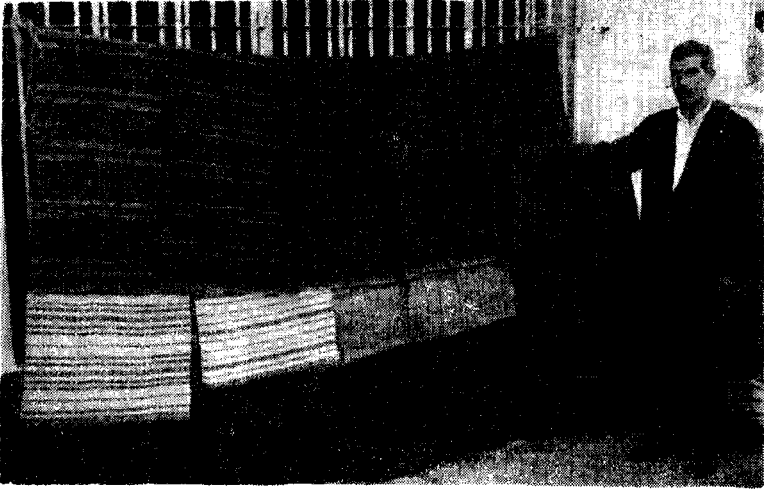
Res. 4 — Bayrama çıkan esnaf



Res. 5 — Tire'de urgan yapımı



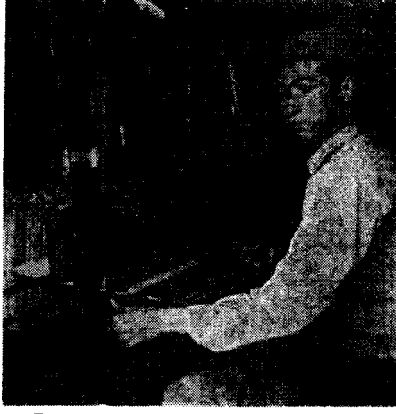
Res. 7 — Tire'de "beledi" Kumaşı imal eden Saim Doğru usta



Res. 6 — Tir'de "beledi" kumaşları



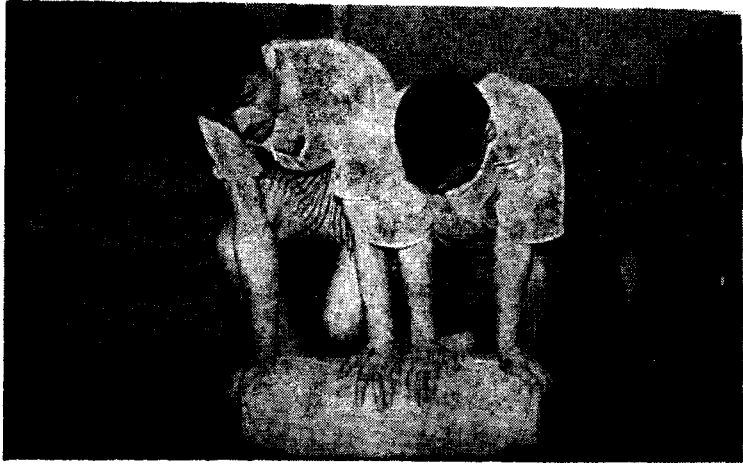
Res. 8 — Tire'de urgancılar pazarı



Res. 9 — Tire'de bir tezgah



Res. 10 — Tire'de eski lonca binası



Res. 11 — Tire'de keçicilik